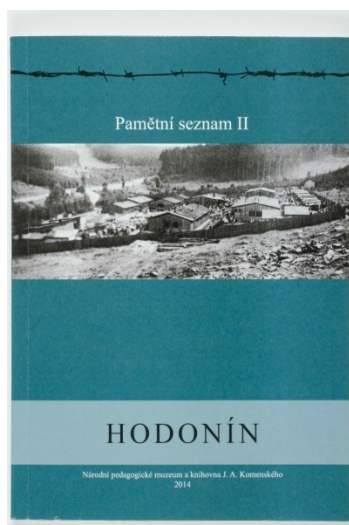

Budování Památníku Hodonín

O vybudování Památníku romského holocaustu v Hodoníně u Kunštátu (dále jen „Památník“) v českých, resp. československých souvislostech bylo rozhodnuto na základě usnesení vlády České republiky ze dne 2. března 2011 č. 158 o změně usnesení vlády ze dne 4. května 2009 č. 589 k úpravě pietních míst v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu.

Památník je budován v bývalém rekreačním středisku v Hodoníně, okr. Blansko, které v prosinci roku 2009 odkoupilo od soukromé majitelky Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) a v roce 2012 předalo areál Národnímu pedagogickému muzeu a knihovně J. A. Komenského v Praze (dále jen „NPMK“), které bylo pověřeno vybudováním Památníku.

Obálka knihy. Zdroj: NPMK.

Cílem Památníku je vzdělávat a informovat zejména o období 2. světové války a bezprostředně po ní – zvláštní důraz je kladen na historii tzv. cikánského tábora v souvislostech s holocaustem Židů a likvidací českého národa. Další výzkumy potvrdily, že tábor v průběhu své existence byl používán k izolaci i jiných skupin, které byly ze společnosti vyčleňovány. Jde především o období od prosince 1945 do října 1946, kdy sloužil jako internační tábor pro Němce neschopné odsunu a o období od února 1949 do listopadu 1950, kdy zde byl zřízen tábor nucené práce pro politické nepřátele komunistického režimu.

Aktivity NPMK v souvislosti s budováním Památníku a vzděláváním o holocaustu Romů:

A. Stavební:

- V prosinci 2011 bylo za archeologického dohledu realizováno odstranění nemovitých objektů vytvořených v souvislosti s předchozím rekreačním využitím areálu a úprava terénu;
- po předchozím archeologickém průzkumu místa NPMK zahájilo rekonstrukci zachovalého vězeňského baráku (rekonstrukce byla zahájena 30. 5. 2012 a dokončena k 19. 8. 2012, tj. ke dni konání každoročního pietního aktu). Výsledkem je objekt věrně připomínající podobu jednoho z „baráků“ z doby existence tzv. cikánského tábora, tj. z let 1942-1943. Přes velmi závažné poškození původních konstrukcí a

Hodonín, rekonstruovaný barák vězňů. Zdroj: NPMK, © Petr Šolar

prvků dřevokaznými houbami se podařilo zachovat cca 20% původních prvků, a to zejména prvků viditelných z pohledu běžného návštěvníka. Současně byly v maximální míře vytěženy archivní doklady prokazující původní podobu rekonstruovaného objektu, které NPMK získalo výzkumem zejména v Národním archivu v Praze;

- v roce 2013 NPMK zrekonstruovalo vězeňský barák a vybavilo jej replikami vnitřního vybavení, jako součástí budoucí stálé expozice v Památníku;
- v areálu budoucího Památníku se také nachází původní objekt, který sloužil pro ubytování dozorců. V r. 2013 NPMK provedlo průzkum technického stavu tohoto objektu, bylo zjištěno velké množství dřevokazných hub. Jeho rekonstrukce bude řešena v rámci dostavby areálu v letech 2015-16;
- v roce 2013 NPMK zorganizovalo studentskou soutěž o ideový návrh dostavby Památníku pro studenty fakult architektury českých vysokých škol; soutěže se účastnilo na 100 studentů; vítězný návrh na řešení Památníku byl představen jak formou výstav, tak osobní prezentací na posledním pietním aktu v roce 2014 v Hodoníně;
- v roce 2014 NPMK dokončilo projektovou přípravu od upřesňující studie přes projektovou dokumentaci pro územní a stavební řízení až po projektovou dokumentaci pro výběr dodavatele a realizaci stavby;
- 2. července 2015 NPMK zahájilo výstavbu Památníku (předáno staveniště), která potrvá 2 roky.

B. Vzdělávací a propagační:

- O budování Památníku byl informován zvláštní poradce generálního tajemníka Rady Evropy pro otázky Romů, p. Jeroen Schokkenbroek;
- v roce 2012 NPMK vytvořilo putovní výstavu „*Hodonín u Kunštátu: Průsečík tragických osudů 1940-1950*“, která na 14 samostatných roll-up bannerech stručně seznamuje s historií místa, kde se v rozmezí let 1940-1950 vystřídal několik různých internačních zařízení a představuje plány na podobu budoucího Památníku. Výstava je průběžně aktualizována a doplňována. Od svého vzniku byla prezentována na řadě škol v celé České republice (výstavu shlédlo více než 6.000 dětí, mladých lidí); také v okolí budoucího Památníku byla výstava realizována, např. na obecních úřadech, v informačních centrech a dalších místech; využita však byla i jako doprovodná akce během seminářů a přednášek zabývajících se romskou problematikou, např. v Poslanecké sněmovně či Senátu Parlamentu České republiky;
- v roce 2013 proběhla studentská soutěž o ideový návrh dostavby Památníku pro studenty fakult architektury českých vysokých škol; nejlepší studentské práce byly vystaveny v předsálí NPMK při různých příležitostech (např. jednání Komise ministra školství pro přípravu budování Památníku aj.);
- v květnu 2014, u příležitosti zasedání Výboru ministrů, NPMK instalovalo výstavu o budování Památníku spolu s další výstavou připravenou NPMK ve spolupráci s MŠMT „Vzdělávání Romů v Česku v historickém kontextu“ v sídle Rady Evropy ve Štrasburku, kde se prezentace obou výstav setkala s mimořádně kladným ohlasem;
- spoluúčast NPMK na organizaci tzv. „Partyzánského pochodu“, organizovaného Čs. obcí legionářskou v srpnu 2014, kdy areál navštívilo cca 500 osob, které se živě a s velkým překvapením zajímaly o tragické osudy spojené s táborem ve všech jeho historických obdobích;
- od roku 2012 spoluorganizace každoročního pietního aktu v areálu budoucího Památníku v neděli nejbližší 21. srpnu, na připomínku největšího transportu vězňů do Osvětimi, který byl z Hodonína vypraven právě tento den roku 1943;
- komentované prohlídky areálu pro tuzemské i zahraniční studenty (např. Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně v kombinaci se studenty z amerického Pittsburghu) apod.

C. Příprava expozice Památníku Hodonín Národním pedagogickým muzeem a knihovnou J. A. Komenského:

- V r. 2011 byl vládou České republiky schválen ideový záměr Památníku;
- v r. 2013 bylo dokončeno a zrecenzováno libreto expozice. Libreto expozice bylo připraveno odbornými pracovníky NPMK ve spolupráci s externími pracovníky – odborníky z univerzit a Akademie věd České republiky. V čele týmu externích spolupracovníků stál tehdejší děkan Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (dále jen „FF UK“), doc. PhDr. Michal Stehlík, PhD.;
- v roce 2014 pokračoval základní archivní výzkum dvou odborných pracovníků NPMK a bylo získáno velké množství dosud nepublikovaných údajů vztahujících se jak přímo k dějinám tábora v Hodoníně, tak k širšímu dějinnému kontextu; nové dokumenty v kopii předány MRK v roce 2015;
- významnou součástí přípravy expozice bylo i natočení vzpomínek několika posledních žijících pamětníků událostí ve válečném a poválečném táboře na sklonku roku 2014;

Prezentace výstavy Národního pedagogického muzea v rekonstruovaném vězeňském baráku v areálu tzv. cikánského tábora (budoucího Památníku) u příležitosti pietního shromáždění v srpnu 2013, které připomnělo 70. výročí od okamžiku, kdy byl z tzv. cikánského tábora v Hodoníně vypraven nejpčetnější transport romských vězňů do nacistického vyhlazovacího tábora Osvětim II-Březinka. Hodonín, rekonstruovaný barák vězňů. Zdroj: NPMK, © Petr Šolar

D. Průběžně bude NPMK zajišťovat tyto náročné úkoly:

- dokončení stavby budovy Památníku do konce roku 2016;
- dokončení scénáře budoucí stálé expozice a její realizace do konce roku 2017;
- průběžná prezentace budovaného Památníku na úrovni mezinárodních institucí;
- pokračování realizace putovních výstav zejména na středních a základních školách v České republice;
- zveřejňování odborných a popularizačních článků v odborném a regionálním tisku;
- spolupráce s Muzeem romské kultury při pořádání každoročního pietního aktu (srpen);
- dle potřeb vydávání publikací souvisejících s historií tábora v rámci edice Památník Hodonín;
- na webových stránkách www.npmk.cz budou i nadále pravidelně zajišťovány aktuální informace o budování Památníku.

Poznámka:

Holocaust Židů

- Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského se prostřednictvím správy Archivu Přemysla Pittra a Olgy Fierzové věnuje i otázce holocaustu Židů. P. Pitter zachránil 850 židovských dětí přicházejících z koncentračních táborů.
- NPMK v této oblasti vyvíjí zejména badatelskou, výzkumnou, publikační a vzdělávací činnost – mj. rozšiřuje sbírkový fond o další dokumenty, aktivně získává vzpomínky a fotodokumenty přímých účastníků (tzv. Pittrových dětí) a udržuje s nimi kontakt i v jejich nové vlasti – v Izraeli.
- Spolupracuje s dalšími zahraničními i mezinárodními institucemi věnujícími se osudům židovského obyvatelstva během 2. světové války i bezprostředně po ní.
- Od 1. července 2014 jsou na adrese pitter.npmk.cz veřejně přístupné nové webové stránky věnované osobnosti a dílu Přemysla Pittra – významnému humanistovi, pedagogovi, spisovateli a evangelickému kazateli, který svůj život zasvětil práci pro děti.

Konference, publikace a výstavy

- V květnu 2015 se v NPMK uskutečnila konference na téma *Zachráněné židovské děti – květen 1945* ve spolupráci se Spolkem akademiků - Židů u příležitosti 70. výročí osvobození a 120. výročí narození P. Pittra (viz podrobně www.npmk.cz).
- NPMK rovněž zajišťuje výstavy o zachráněných židovských dětech. V květnu – září 2015 probíhá výstava v Tel Avivu na Velvyslanectví České republiky a v listopadu 2015 se výstava uskuteční v prostorách Evropského parlamentu u příležitosti 120. výročí narození tohoto evropského humanisty.
- V červnu 2015 NPMK vydalo publikaci *Přemysl Pitter: Nečekejme na velké chvíle* (ed. Lenka Lajsková).

Zpracovaly: PhDr. M. Pánková, Mgr. Ing. P. Holovková
Praha, 14.7.2015